

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. «هوش افراد» از نوع متغیر کمی و با مقیاس فاصله‌ای است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. اگر پراکندگی داده‌ها کوچک باشد، یعنی داده‌ها به هم نزدیک باشد، زاویه‌ی مربوط به داده‌ها در نمودار دایره‌ای به هم نزدیک شده و مقایسه را سخت می‌کند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. زاویه بین ۵ شعاع راداری برابر ۸۰ درجه است، بنابراین زاویه‌ی بین دو شعاع برابر $20^\circ = \frac{80}{4}$ است.

تعداد کل متغیرها برابر تعداد شعاع‌های راداری و برابر $18 = \frac{360}{20}$ است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. نمودار حبابی گونه‌ای خاص از نمودار پراکنش‌نگاشت است که یک نمودار دو بعدی است، که حداقل سه متغیر را نشان می‌دهد و متغیر سوم در آن متناسب با مساحت دایره‌هاست. هم‌چنین در نمودار حبابی متغیر سوم نمی‌تواند مقادیر منفی یا صفر داشته باشد زیرا مساحت دایره نمی‌تواند مقداری منفی یا صفر باشد. دقت کنید که نمودار حبابی برای نمایش ۳ متغیر فقط به کار نمی‌رود و در نشان دادن متغیرها محدودیتی ندارد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

میانگین برابر است با مجموع داده‌ها تقسیم بر تعداد آنها:

$$\bar{x} = \frac{\text{مجموع داده‌ها}}{\text{تعداد داده‌ها}} = \frac{14 + 7 + 15 + 12 + 8 + a + 9 + 15 + 9 + 14}{10} \Rightarrow 11/1 = \frac{103 + a}{10}$$

$$\Rightarrow 11/1 = \frac{103 + a}{10} \Rightarrow 111 = 103 + a \Rightarrow 111 - 103 = a \Rightarrow a = 8$$

$a = 8$ را به دست آوریم، اکنون داده‌ها را به ترتیب می‌نویسیم:

۷, ۸, ۸, ۹, ۹, ۱۲, ۱۴, ۱۴, ۱۵, ۱۵

تعداد داده‌ها ۱۰ تا است (تعداد زوج است). بنابراین میانه برابر میانگین دو داده وسط است.

$$\frac{9 + 12}{2} = 10/5$$

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اگر داده دور افتاده داشته باشیم استفاده از شاخص مرکزی میانه بسیار مناسب‌تر است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. به بررسی گزینه‌های نادرست می‌پردازیم:

گزینه ۱: رشته تحصیلی افراد: کیفی اسمی / زمان مطالعه دانش‌آموزان در هفته: کمی نسبتی

گزینه ۲: معدل دانش‌آموزان یک کلاس: کمی نسبتی / گروه خونی کارمندان یک اداره: کیفی اسمی

گزینه ۳: سرعت اتومبیل‌ها در یک بزرگراه: کمی نسبتی / رنگ چشم دانشجویان یک کلاس: کیفی اسمی

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. زمانی که درصد را گزارش می‌کنیم بهتر است از نمودار دایره‌ای استفاده کنیم تا بهتر بتوانیم مقایسه انجام دهیم، البته به شرطی که بیشتر از ۶ مقدار نداشته باشیم.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

$$\bar{x} = 140, \sigma = \sqrt{49} = 7$$

۹۶ درصد داده‌ها در فاصله $(\bar{x} - 2\sigma, \bar{x} + 2\sigma)$ هستند.

$$(140 - 14, 140 + 14) = (126, 154)$$

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

۱۱) گزینه ۳ پاسخ صحیح است. چون نمی‌توانیم مزه همه هندوانه‌ها را بررسی کنیم، پس سرشماری اشتباه است. پس با کمک اندازه‌گیری و مشاهده مزه بعضی از آن‌ها می‌توانیم مطالعه را انجام دهیم.

۱۲) گزینه ۳ پاسخ صحیح است. بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) نمودار حبابی برای نمایش سه متغیر عددی به کار می‌رود.

(۲) در نمودار حبابی شعاع دایره‌ها متناسب با جذر مقادیر متغیر سوم است.

$$(۴) \quad \frac{۳۶۰}{\text{تعداد متغیرها}} = \text{زاویه ی بین شعاع‌های مجاور}$$

$$\text{زاویه ی بین شعاع‌های مجاور} = \frac{۳۶۰}{\text{تعداد متغیرها}}$$

۱۳) گزینه ۲ پاسخ صحیح است. از نمودار حبابی برای نمایش همزمان حداقل سه متغیر استفاده می‌شود.

۱۴) گزینه ۴ پاسخ صحیح است. انتخاب روش نمونه‌گیری مناسب مربوط به گام دوم چرخه‌ی آماری یعنی «طرح و برنامه‌ریزی» می‌باشد. (رد گزینه‌های ۱ و ۲)

گردآوری داده‌ها در گام سوم یعنی «گردآوری و پاک‌سازی داده‌ها» انجام می‌گیرد. (رد گزینه‌های ۱ و ۳)

تفسیری نتایج به دست آمده در گام نهایی (پنجم) یعنی «بحث و نتیجه‌گیری» انجام می‌پذیرد. (رد گزینه‌های ۲ و ۳)

۱۵) گزینه ۴ پاسخ صحیح است. بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) متغیرهای کیفی معمولاً از نوع مشاهدات غیر عددی‌اند.

(۲) مقیاس فاصله‌ای برای داده‌های قابل مرتب کردن است و اختلاف بین مقادیر داده‌های آن‌ها با معناست.

(۳) اگر هر یک از داده‌های آماری با هم برابر باشند، میانگین آن‌ها برابر با یکی از داده‌ها و واریانس آن‌ها برابر صفر است.

۱۶) گزینه ۳ پاسخ صحیح است. بهترین نمودار برای نشان دادن چگونگی پراکندگی داده‌ها، نمودار جعبه‌ای است.

۱۷) گزینه ۴ پاسخ صحیح است. کم‌ترین داده ۹ و بیش‌ترین داده ۲۰ است. اگر آن‌ها را حذف کنیم، داده‌های باقی مانده عبارتند از: ۱۴، ۱۲، ۱۵، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۵، ۱۱

برای محاسبه‌ی انحراف معیار، ابتدا میانگین داده‌ها را حساب می‌کنیم:

$$\bar{x} = \frac{۱۴ + ۱۲ + ۱۵ + ۱۴ + ۱۵ + ۱۶ + ۱۵ + ۱۱}{۸} = \frac{۱۱۲}{۸} = ۱۴$$

$$\sigma = \sqrt{\frac{(x_1 - \bar{x})^2 + (x_2 - \bar{x})^2 + \dots + (x_n - \bar{x})^2}{n}}$$

$$\Rightarrow \sigma = \sqrt{\frac{۰^2 + (-۲)^2 + ۱^2 + ۰^2 + ۱^2 + ۲^2 + ۱^2 + (-۳)^2}{۸}} = \sqrt{\frac{۲۰}{۸}} = \sqrt{۲/۵} \simeq ۱/۶$$

۱۸) گزینه ۱ پاسخ صحیح است. نمودار راداری روشی برای نمایش داده‌های چند متغیره در قالب نموداری دو بعدی است. پس گزینه‌ی ۱ صحیح است. علت نادرستی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۲) نقطه‌ی شروع همه متغیرهای کمی که بر روی نمودار مشخص می‌شوند، یکسان است.

گزینه ۳) تعداد محورها به تعداد متغیرهای مورد بررسی ارتباط دارد.

گزینه ۴) زاویه بین خطهای نمودار راداری یکسان است.

نوشتن داده ها

→ ۱, ۲, ۲, ۳, ۳, ۳, ۴, ۴, ۵, ۵, ۵

↓ ↓ ↓

Q_1 Q_2 میانه Q_3

داده های داخل جعبه
 (داده های بین Q_3, Q_1) → ۳, ۳, ۳, ۴, ۴ ⇒ $R = \max - \min = 4 - 3 = 1$

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. چون واریانس داده‌ها برابر صفر است، پس داده‌ها همگی با هم برابرند و در نتیجه داریم:

$$x_1 = x_2 = \dots = x_9 = 9 \Rightarrow \text{میانگین} = 9$$

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. مفهوم بیت سوال و گزینه‌ی ۱: «آشکار بودن خداوند در هستی»

(۲) «ناراحت نبودن از بی‌اعتنائی یار»

(۳) «گمنام بودن آزادگان»

(۴) «پایان دشوار عاشقی»

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. این بیت فقط یک کلمه‌ی عربی دارد: «زمانه» پس افزایش کاربرد لغات عربی ندارد.

(۱) «به کام شیر در» دو حرف اضافه برای یک متمم است.

(۲) شاعر، واقع‌گرایانه، از وصف طبیعت، باغ، گل سیب و بادام سخن می‌گوید.

(۴) استفاده از واژه‌ی قدیمی: «آب: رود»، «خنگ: اسب» و «همی آید».

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در این گزینه میان واژه‌های «دام» و «نام» جناس ناقص اختلافی دیده می‌شود. می‌دانیم در تعیین

جناس، شکل مستقل واژه‌ها بررسی می‌شود و پخش‌های افزوده به واژه‌های اصلی (مانند ضمیر «ش» در این گزینه) را در نظر

نمی‌گیریم: بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) خاک، خار: اختلاف در حرف آخر

(۲) کمال، مال: افزایش در حرف اول

(۴) مُلک، مَلِک: حرکتی

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تعلیم، معلّم

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

«گذران» کلمه‌ی قافیه است و قافیه‌ی بیت براساس جناس تام صحیح است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. «جناس همسان»: بیت ج، که (اول) به معنی «چه کسی» و که (دوم) حرف «ربط» است / «تشبیه»:

بیت ب، «تیره مژه» اضافه تشبیه‌ی / «واج‌آرایی»: بیت الف، واج «د» و واج «ر» تکرار شده‌اند / «اشتقاق»: بیت د، «حکیم و حکمت»

با هم اشتقاق دارند.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. مفهوم گزینه‌ی (۳): تقابل عشق و زهد/ نکوهش یا

مفهوم مشترک عبارت سؤال و سایر گزینه‌ها: ترجیح معشوق بر بهشت/ عاشق واقعی به هیچ‌چیز و هیچ‌کس جز معشوق توجهی

ندارد.

۲۸ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. با توجه به کاربرد آرایه‌ی تشبیه (از نوع حسی)، گرایش به وصف طبیعت، واقع‌گرا بودن و طبیعی، ساده، محسوس و عینی بودن توصیف، و سادگی فکر و کلام، می‌توان این گزینه را نمونه‌ی سبک خراسانی دانست.

۲۹ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در واژگان قافیه باید شکل نوشتاری حروف قافیه یکسان باشد. واژه‌های «قفص» و «قصص» از نظر آوایی هم‌قافیه هستند، اما چون شکل نوشتاری آن‌ها متفاوت است، قافیه کردن آن‌ها درست نیست.

۳۰ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تقطیع گزینه‌ی (۲):

آ	تش	ب	ج	ها	ن	من	ک	ش	دی
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-

۳۱ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. کسی که قصیده‌ی تمام و کمال در موضوع شعر حکمی سرود «کسای مروتی» بود که در ادامه، ناصر خسرو شیوه‌ی او را دنبال کرد.

۳۲ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. اشتقاق در سایر گزینه‌ها:

گزینه‌ی ۲: محبان - محبت

گزینه‌ی ۳: گریه - گریان

گزینه‌ی ۴: خندان - نخندد

۳۳ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. شاهنامه‌ی ابومنصوری به فارسی نگاشته شده و ترجمه نیست.

۳۴ گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

خاقانی و نظامی از مناطق شمال غربی و جمال‌الدین عبدالرزاق اصفهانی از مناطق مرکزی ایران است.

۳۵ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در بیت ج واژه‌های «فارغ» و «فراغت» و در بیت د واژه‌های «جان» و «جانان» اشتقاق دارند. تشریح عبارت‌های دیگر:

الف) «زین» و «زمین» ب) «ناز» و «نیاز» هـ) «چمان» و «چمن»

۳۶ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. شعر صوفیانه و عارفانه در این دوره، رواج نداشت و در ادوار بعد (از قرن ششم به بعد) در شعر فارسی رواج می‌یابد.

۳۷ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. بیت گزینه‌ی ۱ به سبک عراقی سروده شده، لغات عربی و مفاهیم عاشقانه در آن نمودار است؛ اما کمی لغات عربی و روح حماسه در گزینه‌های ۲ و ۳، و غلبه‌ی جنبه‌های عقلانی در گزینه‌های ۲، ۳ و ۴ بیان‌گر سبک خراسانی این ابیات است.

۳۸ گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

عبارت گزینه‌ی ۳: نثر موزون نیست؛ زیرا در نثر موزون، سجع وجود دارد و این عبارت، مسجع نیست.

سایر گزینه‌ها دارای جملات کوتاه و سجع هستند و به نثر موزون نوشته شده‌اند.

۳۹ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. «گسترش فارسی دری و آمیزش آن با کلمات و لغات نواحی مرکزی و غربی ایران» یکی از پدیده‌های عمده‌ای است که برای زبان فارسی در این دوره رخ داده است، اما از عوامل مهم پیشرفت و گسترش زبان فارسی در دوره‌ی موردنظر محسوب نمی‌شود.

۴۰ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. قافیه بیت، دارای حروف الحاقی نیست. است: ردیف / ثنا و خطا: قافیه
تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه ۱: حکایت و شکایت: واژه‌های قافیه / ی: حرف الحاقی

گزینه ۲: زرد و سرد: واژه‌های قافیه / ی: حرف الحاقی

گزینه ۴: آموخت و دوخت: واژه‌های قافیه / ـند: حروف الحاقی

۴۱ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. سجع در نثر مانند قافیه در شعر است.

۴۲ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. موارد الف، ج و هـ مربوط به ویژگی‌های فکری سبک خراسانی است.
تشریح سایر موارد:

ب) کم بودن لغات عربی و لغات بیگانه در مقایسه با دوره‌های بعد: ویژگی زبانی

د) فکر و کلام در شعر این سبک ساده است و هنوز با پیچیدگی‌های عرفانی، حکمی و اندیشه‌های فلسفی درنیامیخته است.

۴۳ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. در شعر سبک خراسانی در توصیف پدیده‌ها بیشتر از تشبیه حسی استفاده می‌شود. در ابیات الف، ج و د تشبیه حسی وجود دارد.

در بیت‌های ب و ه تشبیه از نوع حسی نیست.

۴۴ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در این گزینه، همه‌ی واژه‌ها سجع «متوازی» دارند. در سایر گزینه‌ها آرایه‌ی «موازنه» دیده می‌شود.

ما	ز	بالایم	و	بالا	می‌رویم
↓	↓	↓	↓	↓	↓
ما	ز	دریایم	و	دریا	می‌رویم

۴۵ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. اعتقاد به قضا و قدر از ویژگی‌های فکری سبک عراقی است. تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه ۲: رواج روحیه پهلوانی و حماسی

گزینه ۳: اشاره به معشوق زمینی

گزینه ۴: واقع‌گرایی یا توجه به دنیای بیرون

۴۶ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. با توجه به ایجاز و اختصار در لفظ و معنا، کوتاهی جملات، بهره‌گیری کمتر از لغات عربی هم‌چنین کاربرد نشانه‌ی جمع فارسی بر جمع عربی (اخبارها) می‌توان این عبارت را متعلق به نثر سامانی دانست که «التفهیم» از نمونه‌های آن است.

۴۷ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. قصیده‌ی «پیری» با مطلع «مرا بسود و فرو ریخت هر چه دندان بود/ نبود دندان، لا بل چراغ تابان بود» از سروده‌های معروف «رودکی سمرقندی» است.

۴۸ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. استفاده از دو نشانه برای یک متمم: به هر برزنی بر

۴۹ گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

۵۰ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در همه‌ی گزینه‌ها غیر از گزینه‌ی ۴، ویژگی زبانی سبک خراسانی، یعنی آمدن دو حرف اضافه با یک متمم، وجود دارد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. اگر یک جهان اجتماعی با کاستی‌ها و بن‌بست‌های درونی مواجه شود، گرفتار کهولت و مرگ می‌شود. در جوامع فنودالی غربی، موقعیت اجتماعی افراد به رابطه‌ی آنها با زمین بستگی داشت. جهان اجتماعی پس از تولد هر فرد، بخشی از هویت اجتماعی او را تعیین می‌کند. وجود نظریات متفاوت درباره‌ی هویت، نشانه‌ی این است که امکان خطا و اشتباه در شناخت هویت وجود دارد.

۵۱

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

۵۲

- امروزه در ایران نهاد خانواده با تعارض‌های فرهنگی مواجه است.
- دگرگونی هویت زمانی رخ می‌دهد که تغییرات اجتماعی از محدوده‌ی تغییرات درون جهان اجتماعی فراتر روند.
- ترجیح زندگی مجردی بر زندگی خانوادگی نمونه‌ی تزلزل فرهنگی است.
- اگر جهان اجتماعی نتواند در برابر اشکال هم‌عرض خانواده از کیان خانواده دفاع کند، دچار بحران هویت می‌شود.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

۵۳

- رژیم اشغالگر قدس برای تغییر ترکیب جمعیتی سرزمین‌های اشغالی و بیشتر شدن تعداد یهودیان نسبت به مسلمانان و اجرای طرح‌های توسعه‌طلبانه‌ی خود، ضمن حذف فیزیکی اعراب مسلمان و آواره کردن آن‌ها به جذب مهاجران یهودی از سراسر دنیا و کوچ دادن آن‌ها به سرزمین‌های اشغالی اقدام می‌کند.
- مردم و دولت ایران می‌کوشند براساس عدالت، با اتکا به دانش و فناوری و با تأکید بر استقلال، خودکفایی، منع خام‌فروشی ثروت‌های طبیعی، حفظ اقتدار و عزت ملی، درون‌زایی در عین برون‌گرایی هویت اقتصادی نوینی را در این سرزمین پایه‌ریزی کنند.
- جهان غرب، هویت خود را براساس اقتصاد شکل می‌دهد و سرمایه‌داری، عامل اصلی هویت‌یابی افراد و جوامع غربی است. در این شیوه‌ی اقتصادی، هدف کنشگران و بنگاه‌های اقتصادی، به‌دست‌آوردن حداکثر سود است و وسیله‌ی آن‌ها استفاده از علوم تجربی برای ساماندهی حسابگرانه و دقیق مؤلفه‌های اقتصادی (کار، سرمایه، مواد، فناوری و ...)، برای تضمین حداکثر سود است. این اقتصاد نه براساس رفع نیاز انسان‌ها، بلکه بر محور سود شکل می‌گیرد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

۵۴

- قدرت اجتماعی هنگامی پیدا می‌شود که انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند بر اراده‌ی دیگران تأثیر بگذارد و اراده و کار ارادی آنان را به خدمت بگیرد.
- نظام فرهنگی عقاید، ارزش‌ها و اصول حاکم بر نظام سیاسی را تعیین می‌کند و اگر عملکرد نظام سیاسی در جهت عقاید و ارزش‌های فرهنگی جامعه باشد، نظام فرهنگی اقتدار نظام سیاسی را نیز تأمین می‌کند، اما اگر نظام سیاسی به دلایل داخلی و یا تحت تأثیر و فشار عوامل خارجی، از اصول و ارزش‌های فرهنگی خود عدول کند، نظام فرهنگی اقتدار نظام سیاسی را کاهش می‌دهد. نظام سیاسی نیز اگر به ارزش‌های فرهنگی جامعه وفادار بماند، با استفاده از مدیریت سیاسی خود، به بسط و توسعه‌ی فرهنگ کمک می‌کند و اگر از ارزش‌ها و آرمان‌های فرهنگی دور شود زمینه‌ی تعارضات، تزلزل و بحران‌های فرهنگی و هویتی را پدید می‌آورد.
- قدرتی که بدون استفاده از تهدید و با رضایت طرف مقابل به دست می‌آید، دارای مقبولیت است و قدرتی که با مقبولیت همراه باشد و به صورت رسمی پذیرفته شده باشد، اقتدار نامیده می‌شود.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. مدار مشروعیت، حق و باطل بودن است و مدار مقبولیت، خواست و اراده‌ی کسانی است که قدرت بر آن‌ها اعمال می‌شود.

۵۵

هنگامی که قدرت برخلاف حکم و قانون الهی باشد و تبعیت از قدرت هم از روی احساس رضایت باشد، اقتداری غیرمشروع شکل می‌گیرد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. (۵۶)

گاهی تعارض فرهنگی یا همان شیوهی زندگی ناسازگار با عقاید و ارزش‌های یک جهان اجتماعی تداوم می‌یابد و جهان اجتماعی نمی‌تواند کنش‌های اجتماعی را براساس فرهنگ خود سامان دهد (علت). این وضعیت می‌تواند به تزلزل فرهنگی منجر شود. (پیامد) در جوامع فئودالی غربی، طبقه‌ای از مردم عادی هم وجود داشت که نه اشراف بودند و نه رعیت. به همین دلیل از آن‌ها به طبقه‌ی سوم یاد می‌شد که شامل صرّاف، بتّا، کفّاش و ... بود. این طبقه هویت منفی و پست داشت و از نظر قانونی و اجتماعی از هیچ اهمیت و اعتباری برخوردار نبود، ولی به علت فواید و کارکردهایی که داشت، تحمل می‌شد. کاستی و خلأ معنوی (علت)، دانشمندان و متفکران اجتماعی را به بازاندیشی درباره‌ی بنیان‌های عقیدتی و ارزشی جهان اجتماعی فرا می‌خواند و آن‌ها را برای عبور از مرزهای هویت فرهنگی آن تشویق می‌کند. (پیامد)

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. طبق دسته‌بندی فارابی از حکومت‌ها، حکومت فرد بر مبنای فضیلت انسانی کرامیه، حکومت اقلیت براساس خواست و میل شخصی حاکم، خست و حکومت اکثریت براساس فضیلت انسانی جماعیه نام دارد. (۵۷)

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. (۵۸)

الف) بحران هویت فرهنگی در جایی به وجود می‌آید که جهان اجتماعی، توان حفظ و دفاع از عقاید و ارزش‌های اجتماعی خود نداشته باشد.
ب) تزلزل فرهنگی هنگامی رخ می‌دهد که عقاید، آرمان‌ها و ارزش‌هایی که هویت فرهنگی جهان اجتماعی را می‌سازند، مورد تردید قرار گیرند.
ج) هویت فرهنگی جهان اجتماعی براساس عقاید و ارزش‌های اجتماعی آن شکل می‌گیرد.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. (۵۹)

در اقتصاد نفتی دولت بزرگی به وجود می‌آید که می‌کوشد رفاه اقتصادی را به مدت نفت افزایش دهد و حتی هزینه‌های آموزش و بهداشت را به کمک درآمدهای نفتی تأمین کند. اما رواج کسب و کار پیامد اقتصاد نفتی نیست.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. بررسی موارد نادرست: (۶۰)

جامعه‌پذیری در جوامع مختلف شیوه‌ی واحد و ثابتی ندارد.
فرهنگ‌پذیری به معنای انتقال فرهنگ از نسلی به نسل دیگر است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. کنترل اجتماعی به مجموعه‌ی فعالیت‌هایی گویند که برای پذیرش فرهنگ جامعه و انطباق افراد با انتظارات جامعه انجام می‌گیرد. (۶۱)

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. (۶۲)

- هدف اسلام، تأسیس جهان اجتماعی توحیدی و گسترش آن است. لازمه‌ی تحقق این هدف، داشتن جمعیت مناسب است. بنابراین اگر اولاً فرهنگ و معانی که با افزایش جمعیت، بسط می‌یابد، فرهنگ حق باشد، نه فرهنگ باطل؛ ثانیاً افراد و اعضای این فرهنگ نیز حاملان و عاملان معانی حق باشند، افزایش جمعیت ضروری است. فقدان هر کدام از این شرایط، مانع تحقیق جهان اجتماعی توحیدی است.
- چنین اقتصادی از آن جهت که درآمد هنگفت و بدون زحمتی ایجاد می‌کند، باعث شکل‌گیری تولید ملی ضعیف و شکننده‌ای می‌شود که مستقیم و غیرمستقیم وابسته به نفت است و دولت بزرگی به وجود می‌آید که می‌کوشد رفاه اقتصادی را به مدد نفت و نه رواج کسب‌وکار افزایش دهد.
- اولین شرط بقای هر جامعه، جمعیت آن است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در بخش الف، تحرک اجتماعی صعودی داریم؛ زیرا موقعیت شغلی فرد ارتقا یافته است.

در بخش ب، تحرک اجتماعی افقی بیان شده است؛ زیرا تفاوتی در موقعیت اجتماعی یک لباس فروش و یک فروشنده‌ی لوازم خانگی وجود ندارد.

در بخش ج، تحرک اجتماعی نزولی اتفاق افتاده است؛ زیرا از اداره‌ی آموزش و پرورش یک استان به اداره‌ی آموزش و پرورش یک شهر رسیده است.

در بخش د، تحرک اجتماعی افقی وجود دارد؛ زیرا تفاوتی در جایگاه اجتماعی یک معلم جامعه‌شناسی و یک معلم فلسفه و منطق وجود ندارد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

الف) ناسازگاری اغلب از سطح رفتارها و هنجارها آغاز می‌شود و به سطح عمیق‌تر یعنی عقاید و ارزش‌ها می‌رسد — تزلزل فرهنگی

ب) محقق شدن آن پیامد عقاید و ارزش‌های مشترک میان مردم است — هویت فرهنگی جهان اجتماعی

ج) عدم توان جهان اجتماعی برای حفظ و دفاع از عقاید و ارزش‌های اجتماعی خود — بحران هویت

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. فارسی دری از دیرباز به عنوان زبان سیاسی دربار ایران، زبان رسمی مشترک اقوام مختلفی بود که در سرزمین پهناور ایران زندگی می‌کردند. این زبان به دلیل مشارکت فعال ایرانیان در حیات فکری جهان اسلام، از محدوده‌ی زبان سیاسی مشترک اقوام ایرانی فراتر رفت و به عنوان زبان دوم جهان اسلام، مرزهای امپراتوری‌های گورکانی و عثمانی را درنوردید.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. ترجمه‌ی کلمات مهم: رتّما: شاید، چه‌بسا/ یستعین بـ از ... یاری بجوید/ یدِرک: بفهمد اشتباهات بارز سایر گزینه‌ها:

۱) «بتواند» اضافی است.

۳) قطعاً (— شاید، چه بسا)، یاری می‌جوید (— یاری بجوید)، پیدا شود (— پیدا کند، بفهمد، یدِرک» معلوم و «مکان» مفعولش است).

۴) می‌تواند (— یاری بجوید)، «چه بسا» نیز در ترجمه نیامده است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. «رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ»: مؤمنان احزاب را دیدند (رد گزینه‌های ۱ و ۴) / «قَالُوا»: گفتند (رد گزینه‌ی ۴) / «هَذَا»: این (رد گزینه‌ی ۴) / «وَعَدَنَا اللَّهُ»: خداوند به ما وعده داده است (رد گزینه‌های ۳ و ۱).

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. «أَعْجَبَ الْحَيَوَانَاتَ»: عجیب‌ترین حیوانات (رد گزینه‌های ۲ و ۳) / «الْإِتْجَاهَيْنِ»: در دو جهت (رد گزینه‌ی ۳) / «تُحَرِّكَ» (مضارع مجهول): حرکت داده شود (رد گزینه‌های ۱ و ۳) / «عَيْنَا» (مثنی است که در حالت مضاف نون آن حذف می‌شود): چشمانش (رد گزینه‌ی ۲)

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. «الغراب»: کلاغ / «قَدِ يَدَلّ»: گاهی راهنمایی می‌کند (رد گزینه‌ی ۴) / «بعض حیوانات الغابة»: بعضی از حیوانات جنگل / «بصوته الخاصّ»: با صدای مخصوص خود (رد گزینه‌ی ۲) / «الابتعاد السريع»: دور شدن سریع (رد گزینه‌های ۱ و ۴) / «من خطر»: از خطری / «يَهْدِدُهَا»: آن‌ها را تهدید می‌کند، تهدیدشان می‌کند (رد گزینه‌های ۱ و ۲)

«آهن از عناصر ضروری برای زندگی انسان و نیز حیوان و گیاهان است. غالباً (آهن) به شکل خالص دیده نمی‌شود، بلکه در ترکیبات و سنگ‌ها در معادن و کوه‌ها یافت می‌شود. رنگ آهن در اصل نقره‌ای است اما در هوا اکسید می‌شود و این (موضوع) باعث ضرورت محافظت از آن در برابر تغییر می‌گردد. عناصر در طبیعت با توجه به مقایسه‌ی وزنشان با آهن دو دسته‌اند و از این‌جا ویژگی‌هایشان فرق می‌کند. دو روش برای تولید آهن وجود دارد: یکی از آن‌ها (روش) تولید طبیعی از طریق استخراج از معادن است و (روش) دیگر، (تولید) صنعتی طی فرآیندهایی شیمیایی است. این عنصر اساسی در ساخت تجهیزات مختلف استفاده می‌شود و همین‌طور در (ساخت) آن‌چه به انسان زیان می‌رساند مثل سلاح‌ها. در قرآن نیز به آهن اشاره شده است: «و آهن را نازل کردیم، در حالی که در آن نیرویی سخت و منفعت‌هایی برای مردم است.»»

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. عبارت گزینه‌ی ۲ نادرست است: عنصری سنگین‌تر از آهن در طبیعت وجود ندارد!

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی ۱: رنگ آهن در ابتدا مثل نقره است! (صحیح)

گزینه‌ی ۳: ویژگی‌های مختلف عناصر برحسب وزنشان فرق می‌کند! (صحیح)

گزینه‌ی ۴: ما فرآیندهای شیمیایی را برای تولید آهن به کار می‌گیریم! (صحیح)

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. ترتیب طرح موضوعات در این گزینه درست است: راه‌های تولید آهن، منفعت‌های زیاد آن، قدرت زیاد در آن. ترجمه‌ی گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی ۲: رنگ آهن، راه‌های تولید آن، ضرورت آن برای موجودات زنده

گزینه‌ی ۳: ضررهای آن برای انسان، منفعت‌های زیاد آن، ذکر آن در قرآن کریم

گزینه‌ی ۴: مکان استخراج آهن، معیار بودن آن برای سایر عناصرها، تغییر آن در هوا

گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

مصدر علی وزن «إنفعال» نادرست است. «إنتاج» بر وزن «إفعال» است. (سه حرف اصلی آن: «ن ت ج» است).

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. «فاعله» «الضرورة» نادرست است. کلمه‌ی «الضرورة» که بعد از فعل آمده است، مفعول آن است. (ترجمه: ... این (موضوع) باعث ضرورت محافظت از آن در برابر تغییر می‌گردد).

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. فعلی مجهول می‌شود که متعدی و دارای مفعول به باشد. فعلی که مفعول به پذیر نیست، امکان مجهول شدن ندارد. در این گزینه «استخرجنا» فعل متعدی است و مفعول به «معانی» دارد و امکان مجهول شدن دارد. ترجمه: از این واژه‌نامه معانی کلمات جدید را استخراج کردیم!

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) «تخرجُ: خارج می‌شود» مفعول پذیر نیست و مجهول نمی‌شود.

(۲) «أصبحت: شد» و «خرجت: بیرون رفت» مفعول پذیر نیستند و مجهول نمی‌شوند.

(۴) «تخرج: فارغ التحصیل شدند» مفعول پذیر نیست و مجهول نمی‌شود. / آن یکنوا: فعل ناقصه است و مجهول نمی‌شود.

۷۶ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. «..... مکانی است که نفت به آن منتقل می‌شود تا در آن سوخت خودروها (بنزین) تولید شود!»

ترجمه‌ی گزینه‌ها:

- (۱) ایستگاه (۲) بندر (۳) پالایشگاه (۴) لوله

۷۷ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. «الناهین» اسم «إِنَّ» و منصوب با علامت اعراب فرعی «ياء: ی» است. در سایر گزینه‌ها «المساکین - فُساتین - الدلافین» چون جمع مکسر و مختوم به «ین» هستند و جمع سالم نیستند پس اعراب فرعی به «ياء» ندارند.

۷۸ گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

بررسی گزینه‌ها:

- (۱) با توجه به معنی، «يُضْرَبُ» فعل مجهول است، در شجاعت به علی (ع) مثال زده می‌شود.
(۲) «يُمْكِنُ»: امکان دارد و «يُنْقَطِعُ»: قطع شود. فعل معلوم است.
(۳) «تَجَمَّعَ»: جمع شد فعل معلوم است.
(۴) «فَرَّخَ»: شاد شد فعل معلوم است.
دقت کنید که فعل‌های لازم را با فعل مجهول اشتباه نگیرید.

۷۹ گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

«يَحْكُمُ» فعل معلوم و به معنای «حکمرانی می‌کند» می‌باشد.

۸۰ گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

در این گزینه، فعل «يجب» لازم است و مفعول ندارد و فعل لازم مجهول نمی‌شود.
تشریح گزینه‌های دیگر:

- گزینه‌ی «۱»: «الطَّيَّار» مفعول است، پس، از این جمله، مجهول ساخته می‌شود.
گزینه‌ی «۲»: «قسماً» مفعول است، بنابراین این جمله امکان مجهول شدن دارد.
گزینه‌ی «۴»: «صورة» مفعول است، در نتیجه می‌توان این جمله را مجهول کرد.

۸۱ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در گزینه‌ی «۱»، «أَكْرَمَ» فعل ماضی معلوم، «والد» فاعل، «صديق» و «ی» مضاف‌الیه و «هذه» مفعول

است، هنگام تبدیل جمله‌ی معلوم به مجهول، فاعل همراه با مضاف‌الیه حذف می‌شود و مفعول (هذه) به همراه توابع آن (از جمله صفت، مضاف‌الیه و ...) به‌عنوان نائب فاعل قرار می‌گیرد، یعنی شکل صحیح جمله‌ی مجهول در این جا، «أُكْرِمَتْ هَذِهِ الْبِنْتُ ...» می‌باشد.

۸۲ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. «صديق» خبر است و «صامت» صفت برای آن است، بنابراین موصوف نیز هست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) «ذو» خبر است و مضاف‌الیه دارد.
(۲) «أنفع» خبر و مضاف است.
(۴) «جميلة» خبر است و موصوف نیست.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. صورت سؤال، گزینه‌ای را می‌خواهد که در آن، خبر معرب نباشد؛ در گزینه‌ی ۲، «مَنْ» اسم موصول بوده و خبر است که اسمی مبنی است. (ترجمه‌ی عبارت: بهترین مردم کسی است که دیگران در زندگی از او سود ببرند!) تشریح گزینه‌های دیگر:

در گزینه‌ی ۱: «مهم»، در گزینه‌ی ۳: «مُحترمون» و در گزینه‌ی ۴: «مسرور، واقف» خبر هستند که همگی معرب‌اند. دقت کنید تمامی اسم‌هایی که وزن «اسم فاعل - اسم مفعول - اسم مبالغه - تفضیل و مکان - فَعیل - فَعْل» دارند حتماً و همیشه «معرب» هستند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. صورت سؤال، گزینه‌ای را می‌خواهد که در آن، اسم‌های مجرور بیش‌تر آمده باشد. در گزینه‌ی ۲، «الغصون» مضاف‌الیه و مجرور است. هم‌چنین «النصرة» صفت آن و به تبعیت از آن، مجرور است. پس دو اسم مجرور داریم. تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه‌ی ۱: «التقاط» مفعول و منصوب است، «صور» مضاف‌الیه و مجرور است. (یک اسم مجرور)
گزینه‌ی ۳: «الصیف» مضاف‌الیه و مجرور است. توجه داشته باشید که «اللذیذة» صفت برای «أثمار» است و مثل آن، منصوب می‌باشد. (ترجمه‌ی عبارت: کودکان میوه‌های خوشمزه‌ی تابستان را دوست دارند!) (یک اسم مجرور)
گزینه‌ی ۴: «الأمة» مضاف‌الیه و مجرور است. دقت داشته باشید اسم «ال» داری که بعد از اسم اشاره می‌آید، هیچ‌گاه مضاف‌الیه نیست. (یک اسم مجرور)

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در این گزینه، «القصیده» مفعول و منصوب است و «الثلاثین» که از اعداد ترتیبی است، صفت آن بوده و به تبعیت از آن منصوب می‌شود و علامت نصبش نیز «ی» است. بررسی سایر گزینه‌ها:
«اثنین» و «خمسین» در گزینه‌های ۱ و ۲ اگر چه منصوب بالياء هستند؛ ولی جزء اعداد اصلی محسوب می‌شوند. در گزینه‌ی ۳ نیز «الثانی» به دلیل اینکه جمع مذکر سالم یا مثنی نیست منصوب با علامت فتحه است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در زمان حکومت اشکانی، نقل داستان‌های ملی و پهلوانی، رواج فراوان یافت و شاعران و موسیقی‌دانان دوره‌گردی که به گوسان‌ها معروف بودند، با شور و هیجان بسیار، این داستان‌ها را از حفظ برای مردم می‌خواندند. این داستان‌ها بعدها در تدوین خدای‌نامه‌ها و سرودن شاهنامه توس فردوسی مورد استفاده قرار گرفت.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است.
تشکیلات اداری ساسانیان از اداره‌ها و دیوان‌های مختلفی تشکیل شده بود که در رأس آنها وزیر بزرگ قرار داشت که به او «بزرگ فرمادار» می‌گفتند.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. از جمله ابتکارات نظامی ساسانیان، استفاده از فیل در جنگ‌ها بود.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در دوران ساسانی، موبدان زرتشتی، مدافع نابرابری‌های اجتماعی و امتیازات طبقه حاکم بودند و چنین وانمود می‌کردند که این تفاوت‌ها و تمایزها برای حفظ نظم و ثبات کشور لازم است و رفتن از طبقه‌ای به طبقه‌ی دیگر موجب فاسد شدن جامعه می‌شود.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است.

پیروزی فرهاد دوم بر سپاه آنتیوخوس هفتم موجب بیرون راندن سلوکیان از خاک ایران شد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. کاخ شهر هَترا (الحضر) در نزدیکی موصل در کشور عراق، از آثار برجسته‌ی معماری دوره‌ی اشکانیان است.

۹۲ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. مجموعه‌ای از قوانین و محاکمات عصر ساسانی در کتاب مادیان هزاردادستان به زبان پهلوی گردآوری شده و منبع ارزشمندی برای حقوق و دادرسی آن دوره محسوب می‌شود. معروف‌ترین خاندان‌های دوره‌ی اشکانیان عبارت بودند از: کارن (قارن) در نهاوند، سورن در سیستان و مهران در ری.

۹۳ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. عبارت (ج) مربوط به ارشک و عبارت (ب) مربوط به مهرداد یکم است.

۹۴ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. از پارچه‌ها و بافته‌های دوران هخامنشی، به جز قالی پازیریک چیزی باقی نمانده است. سایر موارد مطرح‌شده ناظر به دوران حکومت ساسانی می‌باشد.

۹۵ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در عصر باستان، قسمتی از برنامه‌های آموزشی و مواد درسی مدارس و آموزشگاه‌ها از قبیل آموختن اصول دین زرتشتی، فراگیری آداب و رسوم دینی و میهنی و مختصری خواندن و نوشتن، همگانی بود. علاوه بر آن، برای گروه‌های مختلف، آموزش‌های ویژه‌ای وجود داشت.

۹۶ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در دوره‌ی ساسانیان، دین زرتشتی گسترش و رسمیت یافت و نفوذ و قدرت روحانیان زرتشتی به طرز چشمگیری افزایش یافت.

۹۷ گزینه ۴ پاسخ صحیح است.

الف) فتوحات مهرداد دوم، وسعت قلمرو اشکانیان را به نهایت خود رساند.
ب) در دوران فرمانروایی مهرداد یکم، سلسله‌ی اشکانیان از یک حکومت محلی در شرق فلات ایران، به پادشاهی قدرتمند تبدیل شد.
ج) آخرین پادشاه اشکانیان، اردوان چهارم بود که نیروهای مهاجم رومی را شکست داد و آنان را مجبور به پرداخت غرامت کرد.

۹۸ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. دریای عمان بخشی از آبهای اقیانوس هند است. گاهی عمق دریای عمق تا ۲۰۰۰ متر هم می‌رسد، از این نظر برای عبور کشتی‌های تجاری و نفت‌کش‌های غول‌پیکر بسیار مناسب است و شرایط مناسبی برای بنادر اقیانوسی دارد. علت نادرستی گزینه‌ها:

(۱) بندر چابهار در سواحل شمالی دریای عمان است.

(۲) دریای عمان بین ایران، پاکستان و عمان مشترک است و خط مبنا، اولین مرز دریایی و پایین‌ترین حد جزر در دریاست و به سمت ساحل است.

(۴) بنادر جاسک و چابهار در استان سیستان و بلوچستان هستند.

۹۹ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در کشورهای «الف» و «د»، نرخ رشد مطلق از نرخ رشد طبیعی کمتر است، پس مطابق تعریف، عمدتاً مهاجرفرست هستند، از سوی دیگر، در کشورهای «ب» و «ج»، نرخ رشد مطلق از نرخ رشد طبیعی بیشتر است، پس مطابق تعریف، عمدتاً مهاجرپذیر هستند، بنابراین گزینه‌ی «۳» صحیح است.

ضمناً دقت کنید گزینه‌های «۱» و «۲» لزوماً نمی‌توانند صحیح باشند، زیرا مقدار تفاضل موالید و مرگ و میر در تعریف نرخ رشد طبیعی جمعیت اثرگذار است.

۱۰۰ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. عبارت صورت سؤال به‌ترتیب به «وجود مراکز گوناگون فرهنگی»، «وجود تمدنی با ریشه‌هایی در اعماق تاریخ» و «ژئوتوریسم» اشاره دارد.

۱۰۱) گزینه ۳ پاسخ صحیح است. گستردگی کشور در عرض جغرافیایی، تنوع اقلیمی و گونه‌های گیاهی، وضعیت مناسبی را برای پرورش انواع دام فراهم کرده است. علاوه بر آن روند رو به رشد صنایع تبدیلی، وجود نیروی انسانی متخصص و ماهر و استفاده از روش‌های علمی در مجموع، باعث رشد این بخش از اقتصاد کشور ما شده است.

۱۰۲) گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تشریح سایر گزینه‌ها:
گزینه‌ی «۱»: توده هوای سیبری موجب بارندگی در سواحل خزر می‌شود.
گزینه‌ی «۳»: توده هوای سودانی رطوبت دریای سرخ را به ایران می‌آورد.
گزینه‌ی «۴»: توده هوای موسمی از اقیانوس هند وارد ایران می‌شود.

۱۰۳) گزینه ۲ پاسخ صحیح است. پیکره‌بندی طبیعی سرزمین ایران، برخورداری از موقعیت دریایی و خشکی، وجود کوه‌های بلند، دشت‌های وسیع، سواحل گوناگون و بیابان‌های شگفت‌انگیز گردشگری زمین‌گردی (ژئوتوریسم) را ایجاد کرده است.

۱۰۴) گزینه ۲ پاسخ صحیح است.
رودهایی که از جنوب غرب به دریای خزر می‌ریزند ← ارس و کورا
رودهایی که از جنوب شرق به دریای خزر می‌ریزند ← اترک و گرگان

۱۰۵) گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در دوره قاجاریه ایران به چهار ایالت و دوازده ولایت تقسیم شد. این ایالت‌ها عبارت بودند از: آذربایجان، کرمان و بلوچستان، فارس و بنادر، خراسان و سیستان.

۱۰۶) گزینه ۲ پاسخ صحیح است. عدم تعادل در پراکندگی قطب‌های صنعتی در سطح کشور ایران نشان می‌دهد که به توان و ظرفیت‌های محیطی ایران به طور کامل توجه نشده است.

۱۰۷) گزینه ۳ پاسخ صحیح است.
الف) عمق دریای عمان گاهی تا ۲۰۰۰ متر هم می‌رسد.
ب) طول خلیج فارس حدود ۹۰۰۰ کیلومتر و عرض متوسط آن ۲۵۰ کیلومتر است.
ج) سطح آب دریای خزر ۲۸ متر از سطح آب‌های آزاد پایین‌تر است.

۱۰۸) گزینه ۲ پاسخ صحیح است. تقسیمات کشوری در دوره قاجار عبارت بودند از: ایالت، ولایت، بلوک و قصبه.

۱۰۹) گزینه ۳ پاسخ صحیح است.
الف) دادن شکل گنبدی به بنا: گرم و خشک
ب) بهره‌گیری از جهت آفتاب در ساختمان: کوهستانی
ج) استفاده از پایه‌های چوبی برای ساختمان: معتدل خزری
د) انطباق جهت ساختمان با نسیم ساحل و دریا: گرم و شرجی

۱۱۰) گزینه ۳ پاسخ صحیح است.
بررسی سایر گزینه‌ها:
گزینه‌ی (۱): بیانگر خصوصیات تنگه هرمز است.
گزینه‌ی (۲): بیانگر خصوصیات دریای مکران (عمان) است.
گزینه‌ی (۴): بیانگر خصوصیات دریای خزر است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در این عبارت گوینده از حس طمع فرد استفاده کرده و او را وسوسه کرده تا برای رسیدن به درآمد و اموال زیاد هرکاری را که او می‌گوید انجام دهد. پس مغالطه‌ی توسل به احساسات است.

رد گزینه‌ی «۱»: تله‌گذاری نیست، چون ویژگی مثبتی را به پیروان یک نظریه نسبت نداده است تا افراد به پذیرش آن ترغیب شوند. صرفاً حس طمع شخص را برای گوش کردن به سخنان خود برانگیخته است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. اگر زیاد صحبت کنی، کلافه می‌شوم. همان‌طور که ملاحظه می‌شود در این گزینه هم تالی قبل از مقدم آمده و هم ادات شرط حذف شده است. رد سایر گزینه‌ها:

گزینه‌ی «۱»: تالی قبل از مقدم آمده اما ادات شرط حذف نشده است.

گزینه‌ی «۲»: ادات شرط حذف شده اما تالی قبل از مقدم نیامده است.

گزینه‌ی «۴»: ادات شرط حذف شده اما تالی قبل از مقدم نیامده است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. «تک‌تک واژگان» یعنی «هر واژه» و بنابراین قضیه‌ای با سور کلی و در نتیجه کلیه خواهد بود. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه‌های «۱» و «۲»: موضوع یا همان نهاد این جملات به ترتیب «او» و «ما» است که در این جملات مفاهیمی جزئی هستند، پس این قضا یا شخصیه‌اند. در ضمن به نکته‌ی زیر هم توجه کنید:

نکته: ضمائر، بیرون از جمله مفهوم کلی محسوب می‌شوند، ولی درون جمله معمولاً جزئی هستند مگر در جملات خاصی که از نظر گوینده ضمیر به فرد مشخصی اشاره ندارد (مثل «تو کز محنت دیگران بی‌غمی، شاید که نامت نهند آدمی»).

گزینه‌ی «۴»: قضیه‌ی شخصی است، زیرا مقصود این است که مجموع قطرات به‌عنوان یک مجموعه‌ی معین، ۱ لیتر می‌شد، نه این که خبر درباره‌ی تک‌تک قطرات باشد. برای فهم بهتر به نکته‌ی زیر توجه کنید:

نکته: وقتی موضوع قضیه‌ای یک مفهوم جمع بود، آن قضیه فقط در صورتی محصوره است که با گذاشتن «هر کدام از» یا «هیچ یک از» بر سر موضوع، معنای آن بی‌ربط نشود. در اینجا «هر کدام از همه‌ی قطرات آب نشت کرده، یک لیتر می‌شد» معنای بی‌ربط و نادرستی دارد، پس قضیه‌ی محصوره نیست بلکه شخصیه است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در خطابه و تبلیغات به دنبال اقناع طرف مقابل هستیم. رد سایر گزینه‌ها:

گزینه‌ی «۱»: در هر حالتی به غیر از برهان، فرد مختار است که سخن گوینده را بپذیرد یا نپذیرد. در برهان از آن جایی که برای عقل انسان ضرورت عقلی پیدا می‌شود، سر باز زدن از پذیرش نتیجه ممکن نیست. مثلاً هیچ‌کس نمی‌تواند پیدا شود که با $2 + 2 = 4$ مخالف باشد.

گزینه‌ی «۲»: بهتر است در هر مرحله از طرف مقابل اعتراف بگیریم تا نتواند سخنان خود را تغییر دهد.

گزینه‌ی «۳»: به استدلال‌هایی (نه همه‌ی مطالب) که در فلسفه و معارف دینی به کار می‌رود، برهان می‌گویند.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. نقیض «بعضی ب ج نیست.» قضیه‌ی «هر ب ج است.» خواهد بود و عکس مستوی آن قضیه‌ی «بعضی ج ب است.» می‌شود که نقیض مقدم قضیه‌ی شرطی مطرح شده به عنوان مقدمه‌ی اول خواهد بود و موجب مغالطه‌ی نفی مقدم خواهد شد.

نکات مهم درسی:

قضیه‌ی «هیچ ج ب نیست.» را می‌توان معادل «هر ج غیر ب است.» در نظر گرفت و در آن صورت «بعضی ج ب است.» نقیض «هر ج غیر ب است.» خواهد بود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه‌ی «۲»: عکس مستوی «بعضی ج د است.»، «بعضی د ج است.» خواهد بود و متداخل آن، قضیه‌ی «هر د ج است.» خواهد بود. این قضیه نقیض یا متضاد مقدم قضیه‌ی شرطی‌ای که به عنوان مقدمه‌ی اول ذکر شده نیست، در نتیجه به نفی مقدم نخواهد انجامید.

گزینه‌ی «۳»: متداخل قضیه‌ی «هر ج غیر ب است.»، قضیه‌ی «بعضی ج غیر ب است.» خواهد بود و اساساً از آنجایی که جزئی است، متضاد نخواهد داشت و این گزینه بی‌معنی است.

گزینه‌ی «۴»: متضاد قضیه‌ی «هر د غیر ب است.»، قضیه‌ی «هیچ د غیر ب نیست.» خواهد بود و نقیض آن «بعضی د غیر ب است.» که ارتباطی با مقدم مقدمه‌ی اول ندارد.

گزینه ۱ پاسخ صحیح است. چون در ابتدای جمله ذکر دلیل (ذکر نکات) آمده است. پس هیچ مغالطه‌ای وجود ندارد. مغالطه زمانی رخ می‌دهد که به جای ذکر دلیل از عوامل روانی جهت اقناع مخاطب استفاده شود. مغالطه ذکر شده در سایر گزینه‌ها صحیح است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تفکر نقادانه یا سنجشگرانه، فراگیری مهارت تفکر و تفکر کردن درباره نحوه صحیح تفکر است. البته پرورش مهارت‌های تفکر صحیح و ارزیابی استدلال‌ها همچون اکثر فعالیت‌های انسانی نیازمند تمرین و تکرار است (تأیید گزینه‌های ۱، ۲ و ۳)، اما در گزینه ۴ درباره چستی تفکر گفته شده است در حالی که در تفکر نقادانه به دنبال چگونگی یا همان نحوه تفکر صحیح هستیم نه چستی و ماهیت تفکر.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. گزینه‌ای در کنار «علی تجدید می‌شود.» یک منفصله‌ی حقیقی خواهد ساخت که اگر صادق بود، «علی تجدید می‌شود.» حتماً کاذب باشد و نقیض آن صادق، و اگر کاذب بود، «علی تجدید می‌شود.» صادق باشد و نقیض آن کاذب. گزینه‌ی ۴ این چنین است، اگر نمره‌ی علی از ده کمتر نشود، او تجدید نمی‌شود (نقیض «علی تجدید می‌شود.») و نمره‌ی علی از ده کمتر شود، او تجدید می‌شود. بنابراین ترکیب این گزینه و قضیه‌ی صورت سؤال یک منفصله‌ی حقیقی خواهد بود. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه‌ی «۱»: علی ممکن است خودنمره‌ی ۱۰ را دریافت کند و همچنان تجدید نشود. بنابراین قضیه‌ی حاصل منفصله مانع‌الجمع خواهد بود.

گزینه‌ی «۲»: علی اگر نمره‌ی زیر ۱۰ بگیرد حتماً تجدید خواهد شد در نتیجه قضیه‌ی حاصل اصلاً منفصله نخواهد بود چون صدق هر کدام از طرفین مستلزم صدق دیگری خواهد بود.

گزینه‌ی «۳»: علی اگر در امتحان شرکت نکند حتماً تجدید می‌شود و بنابراین این قضیه‌ی نیز اصلاً منفصله نیست و صدق هر طرف، صدق طرف دیگر را نیز در پی دارد.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. قیاس مزبور به شکل اقترانی است که در آن حد وسط در مقدمه اول محمول و در مقدمه دوم موضوع است. بررسی گزینه‌های دیگر:

گزینه ۱: نتیجه سالبه نیست.

گزینه ۳: تکرار نتیجه درست نیست.

گزینه ۴: دارای اعتبار نخواهد بود.

۱۲۰ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. تفاوت مهم میان متفکر نقاد و غیرنقاد، جدی گرفتن فرایند تفکر و توجه آگاهانه به آن و پرسیدن سؤالات درست و به جا است.

۱۲۱ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در قضیه‌ی منفصل غیرقابل جمع در کذب، هر دو طرف نمی‌توانند کاذب باشند. پس می‌توان از کذب یک طرف، صدق دیگری را نتیجه گرفت: «اگر غیر غیر ب (= ب) ، آگاه الف» یا «اگر غیر الف، آن گاه غیر ب»

۱۲۲ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. در سور قضایای کلی همه‌ی مصادیق موضوع موردنظر گوینده است و سور قضایای جزئی برخی از مصادیق موضوع موردنظر گوینده است، در قضایای سالبه همه‌ی مصادیق محمول و در قضای موجب (چه سور کلی باشد و چه جزئی) برخی از مصادیق محمول موردنظر گوینده است.

۱۲۳ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. به ترتیب متضاد، متداخل و عکس مستوی قضیه‌ی موجبیه کلیه، برابر است با سالبه‌ی کلی، موجبیه جزئی و موجبیه جزئی.

۱۲۴ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. قضیه‌ی حملی به قضیه‌ای گفته می‌شود که در آن به «ثبوت یا نفی چیزی برای چیزی حکم می‌شود» و کیفیت آن به نسبت، فعل ربطی یا «رابطه‌ی» آن بستگی دارد مانند: «الف ب نیست»

۱۲۵ گزینه ۱ پاسخ صحیح است. در شکل اول و دوم اگر حدوسط در هر دو مقدمه علامت مثبت داشته باشد، قیاس حتماً نامعتبر خواهد بود.

در شکل سوم و چهارم اگر حدوسط در هر دو مقدمه علامت مثبت داشته باشد، موضوع نتیجه علامت منفی دارد، پس نتیجه حتماً جزئی خواهد بود.

۱۲۶ گزینه ۴ پاسخ صحیح است. همه‌ی گزینه‌ها قضایایی شخصیه هستند که در آن، همه‌ی مصادیق موضوع، موردنظرند (علامت موضوع مثبت است). بنابراین هیچ قضیه‌ای به لحاظ دامنه‌ی مصادیق موضوع با دیگر قضایا متفاوت نیست. اما محمول قضایای شخصیه در بحث دامنه‌ی مصادیق، از قانون محمول قضایای محصوره تبعیت می‌کند. یعنی در قضایای موجبیه، برخی مصادیق (علامت منفی می‌شود) و در سالبه همه‌ی مصادیق (علامت مثبت می‌شود) محمول مدنظرند. بنابراین تنها قضیه‌ی سالبه گزینه‌ی ۴ است.

۱۲۷ گزینه ۲ پاسخ صحیح است. چون نتیجه‌ی قیاس گزینه‌ی (۲) براساس تداخل، سالبه‌ی جزئیه (بعضی الف ج نیست) است، در نتیجه عکس مستوی لازم‌الصدق ندارد. بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) نتیجه‌ی این قیاس «بعضی ب ج است» می‌باشد و متداخل دارای عکس مستوی لازم‌الصدق است.

(۳) نتیجه‌ی این قیاس «بعضی ب ج است» می‌باشد و متداخل دارای عکس مستوی لازم‌الصدق است.

(۴) اگرچه نتیجه‌ی این قیاس «بعضی ب ج نیست» دارای عکس مستوی لازم‌الصدق نیست، اما این نتیجه براساس تداخل به دست نیامده است و نتیجه‌ی اولیه‌ی قیاس است.

۱۲۸ گزینه ۳ پاسخ صحیح است. با انتخاب گزینه‌ی (۳)، قیاس استثنایی معتبر رفع تالی شکل می‌گیرد. بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) با انتخاب گزینه‌ی اول، قیاس معتبر تشکیل نخواهد شد و دچار مغالطه‌ی رفع مقدم خواهیم شد.

(۲) قضیه‌ی شرطی محصوره است، بنابراین برای تشکیل یک قیاس استثنایی معتبر رفع تالی باید هم کمیت و هم کیفیت تغییر کند در صورت که در این گزینه فقط کیفیت تالی تغییر کرده است، اما کمیت تغییر نکرده است.

(۴) این گزینه با تالی قضیه‌ی شرطی رابطه‌ی تداخل دارد، در حالی که باید نقیض تالی در مقدمه‌ی دوم قرار گیرد تا قیاس استثنایی رفع تالی شکل بگیرد نه تداخل آن.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. در قضایای منفصل حقیقی صدق دو طرف محال است، اما در مانعۀ الرفع صدق دو طرف ممکن است. هم در قضای منفصل حقیقی و مانعۀ الرفع کذب دو طرف محال است.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. قضایای مطرح شده در صورت سوال دارای ساختار متفاوت هستند، یعنی یکی شرطی متصل و دیگری شرطی منفصل می‌باشد، اما هر دو قضیه یک پیام را به مخاطب انتقال می‌دهند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. ارزش حاصل از خرید و فروش کالاهای دست دوم از جمله گوشی موبایل در محاسبات تولید ناخالص داخلی لحاظ نمی‌شوند. این قبیل کالاها زمانی که برای اولین بار تولید و فروخته شده‌اند، به حساب آمده‌اند. بنابراین گوشی موبایل آتوسا زمانی که توسط خود او فروخته شد و نیز زمانی که دوستش پس از تعمیر آن را به فروش رساند، در تولید ناخالص داخلی محاسبه نمی‌شود. البته ۲ میلیون تومانی که صرف تعمیر نمایشگر گوشی موبایل شده از آنجایی که در ازای آن پول رد و بدل شده است، در محاسبات لحاظ می‌شود. لذا می‌توان گفت این تبادلات مالی در مجموع ۲ میلیون تومان تولید ناخالص داخلی کشور را افزایش داده است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. چون در شاخص دهک‌های درآمدی، سهم دهک‌ها از کم‌ترین به بیش‌ترین مدنظر قرار می‌گیرد، پس سهم هر دهک باید عددی بین سهم دهک قبلی و بعدی و یا خود آن اعداد باشد. (حذف گزینه‌های ۲ و ۴).
مجموع سهم دهک‌ها باید برابر ۱۰۰ باشد که $۱۰۰ - ۶۸ = ۳۲ \Rightarrow ۵/۵ + ۹ + ۱۷/۵ = ۳۲$
 $۲ + ۴ + ۶ + ۸/۵ + ۱۲ + ۱۳/۵ + ۲۲ = ۶۸ \Rightarrow ۱۰۰ - ۶۸ = ۳۲ \Rightarrow ۵/۵ + ۹ + ۱۷/۵ = ۳۲$

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

الف) اگر در جامعه‌ای میزان واقعی تولید در دوره‌ای معین نسبت به دوره‌ی قبل افزایش یابد می‌گوییم رشد صورت گرفته است. رشد به معنای افزایش تولید است. گاهی افزایش شاخص رشد یک کشور با افزایش درآمد آن معادل در نظر گرفته می‌شود.
ب) مؤلفه‌هایی نظیر پایداری محیطی، گازهای آلاینده و ... در یا HDI یا شاخص توسعه‌ی انسانی بازتاب پیدا می‌کنند.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

- نقش اصلی پول در مبادلات، آسان‌سازی مبادله است.

- بیش‌تر معاملات تجاری در مقابل پرداخت‌های آینده صورت می‌گیرد. خرید اقساطی و رد و بدل کردن حواله‌های بانکی نیز از همین نوع است.

- علاوه بر هزینه‌های روزمره، برخی هزینه‌های غیرقابل پیش‌بینی نیز هست که در موقعیت‌های خاص پیش می‌آید، این عبارت به وظیفه‌ی وسیله‌ی پس‌انداز و حفظ ارزش اشاره دارد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است.

$$\text{نرخ بیکاری} = \frac{\text{جمعیت بیکار ساله و بیش تر ۱۵}}{\text{جمعیت فعال ساله و بیش تر ۱۵}} \times ۱۰۰$$

$$\text{نفر} \quad B \quad \text{جمعیت فعال جامعه‌ی} = ۳,۰۰۰,۰۰۰ - ۵۰۰,۰۰۰ = ۲,۵۰۰,۰۰۰$$

$$\text{نرخ بیکاری جامعه‌ی} B = \frac{۴۰۰,۰۰۰}{۲,۵۰۰,۰۰۰} \times ۱۰۰ = ۱۶ \text{ درصد}$$

$$\text{نرخ بیکاری جامعه‌ی} A = ۱۶ \times ۲ = ۳۲ \text{ درصد}$$

گزینه ۲ پاسخ صحیح است.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. ۱۳۸

الف) طی دو قرن پیش، کشورها دو گروه بودند، اما امروزه و طبق تعریف کشورهای غربی از توسعه، چهار گروه می‌شوند. این چهار گروه شامل توسعه‌یافته، در حال توسعه، کم‌تر توسعه‌یافته و توسعه‌نیافته است.
ب) با حذف بانک به عنوان واسطه، مردم خود به طور مستقیم در سود و زیان شرکت‌ها شریک می‌شوند و انگیزه‌ی آن‌ها برای سرمایه‌گذاری بیشتر می‌شود.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. همان‌طور که از اسم جدول پیداست مربوط به مخارج است، پس میزان درآمد پیش‌بینی شده در این جدول جایگاهی ندارد.
نکته: یکی از ردیف‌های جدول مربوط به درصد مصرف هر یک از ستون‌ها است.

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. ۱۴۰

الف) هر چقدر شاخص دهک‌ها $\left(\frac{\text{دهک دهم}}{\text{دهک اول}}\right)$ بیشتر باشد، یعنی وضعیت توزیع درآمد آن کشور نامناسب‌تر است و بالعکس.
ب) از برخی برنامه‌هایی که تحت عنوان برنامه‌های توسعه‌یافتگی توسط سازمان‌های جهانی ارائه شده است، برای تحمیل الگوها و سبک زندگی غربی استفاده شده است.
ج) اگر هزینه‌ای ناگهانی پیش بیاید، بهترین کار کاستن از هزینه‌ها و افزایش پس‌انداز است.
نکته: وام گرفتن لازمه‌هایی دارد، منظور از لازمه‌های آن کاهش مخارج یا افزایش درآمد است.
د) خمس در واقع در عربی به معنای $\frac{1}{5}$ است، حال در انتهای سال با کم کردن هزینه‌ها از درآمدها اگر رقمی بماند، یک‌پنجم آن متعلق به خداوند است و باید به امام و در صورت غیبت به مرجع تقلید پرداخت شود.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. همه‌ی گزینه‌ها می‌توانند راه‌حلی برای افزایش سطح رفاه اجتماعی در جامعه باشند، به جز گزینه‌ی (۲). در واقع برای کاهش فقر و افزایش رفاه اجتماعی هر چه خط فقر پایین‌تر باشد، یعنی درآمدهای پایین نیز قادر به تأمین حداقل معیشت برای خانوارها می‌باشند، پس افزایش خط فقر و سطح حداقل درآمد معیشتی فقط بیانگر کاهش رفاه اجتماعی در جامعه می‌باشد.

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. بررسی سایر گزینه‌ها: ۱۴۲

(۱) جایگاه باستانی ایران، وابسته به جایگاه جغرافیایی آن بود، اما امروزه به این شکل نیست.
(۲) در دوران قاجار، بی‌کفایتی و عیاشی حکام به اوج رسید و ایران فرصت طلایی خود را برای جبران عقب‌ماندگی نسبت به اروپا از دست داد.
(۴) اقتصاد موردنظر مردم و امام (ره) اقتصاد اسلامی - ایرانی بود، نه صرفاً اسلامی یا فقط ایرانی.

گزینه ۲ پاسخ صحیح است. ۱۴۳

میلیون ریال ۷۰۰۰ = ریال ۷,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ = $۳,۵۰۰,۰۰۰ \times ۲۰۰۰$ = درآمد سالیانه

میلیون ریال ۷۲۰ = ۶۰×۱۲ = اجاره‌بهای سالیانه

میلیون ریال ۲۴۰۰ = $۱۰ \times ۲۰ \times ۱۲$ = حقوق سالیانه‌ی کارمندان

میلیون ریال ۱۲۰ = $\frac{1}{3} \times ۳۶۰$ = هزینه‌ی استهلاک سالیانه

میلیون ریال ۳۶۰۰ = $۷۲۰ + ۲۴۰۰ + ۳۶۰ + ۱۲۰$ = هزینه‌های سالیانه

هزینه - درآمد = سود

میلیون ریال ۳۴۰۰ = $۷۰۰۰ - ۳۶۰۰$ = سود

گزینه ۳ پاسخ صحیح است. «بی‌توجهی به سرمایه‌های انسانی و اجتماعی» و «اعطای امتیازها به شرکت‌ها و کشورهای استعماری» و «اقدامات محدود مذهبی و ملی» مربوط به دوران قاجار است.

۱۴۴

گزینه ۴ پاسخ صحیح است. تشریح گزینه‌های دیگر:

۱۴۵

گزینه‌ی ۱: هر فردی که شغل ندارد، بیکار محسوب نمی‌شود.

گزینه‌ی ۲: کسانی که دانش‌آموز و دانشجو هستند و یا بازنشسته و خانه‌دارند و دنبال کار نمی‌گردند بیکار محسوب نمی‌شوند.

گزینه‌ی ۳: جمعیت فعال، افرادی هستند که یا شغل دارند یا به دنبال شغل می‌گردند. اگر تعداد افراد شاغل و بیکار را با هم جمع کنیم، جمعیت فعال جامعه به دست می‌آید.

